

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР БОРАИ ФАЪОЛИЯТИ СУҒУРТАВӢ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2010, №12, қ-1, мод. 840)

Бо Қарори Маҷлиси намоёндағони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 8 декабри соли 2010, № 248 (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2010 № 12, моддаи 892) қабул гардидааст.

Бо Қарори Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 16 декабри соли 2010, № 116 (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2010, № 12, моддаи 886) ҷонибдорӣ гардидааст.

Қонуни мазкур муқаррароти асосиро оид ба амалигардонии суғурта ҳамчун намуди фаъолияти соҳибкорӣ, хусусиятҳои ташкил намудан, иҷозатномадиҳӣ, танзим, қатъ намудани фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртақунанда), брокерҳои суғуртавӣ, шартҳои фаъолияти дигар шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар бозори суғурта, масъалаҳои танзими давлатии фаъолияти суғуртавӣ ва принципҳои таъмини назорати фаъолияти суғуртавиरो муайян менамояд.

Мақсади Қонуни мазкур аз таъмини ҳимояи манфиатҳои молумулкии шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳангоми рух додани ҳодисаҳои суғуртавӣ иборат мебошад.

БОБИ 1.

МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи фаъолияти суғуртавӣ.

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи фаъолияти суғуртавӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин аз санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

Моддаи 2. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- агенти суғуртавӣ – шахси воқеӣ ё ҳуқуқӣ, ки оид ба бастанӣ шартномаи суғурта аз номи ташкилоти суғуртавӣ ва бо супориши он мувофиқи салоҳияти ба ӯ додашуда фаъолияти миёнаравиро иҷро мекунад;
- актуарӣ – шахси воқеӣ, ки вобаста ба амалигардонии ҳисобҳои иқтисодии математикии ҳаҷми ӯҳдадорихо тибқи шартномаҳои суғурта ва азнавсуғуртақунӣ бо мақсади таъмин намудани сатҳи зарурии пардохтпазирӣ ва устувории молиявии ташкилоти суғуртавӣ фаъолият менамояд;

- амонати ҳаққи суғуртавӣ – хангоми азнавсуғуртакунӣ аз тарафи суғуртакунанда нигоҳ доштани қисми ҳаққи суғуртавӣ ҳамчун кафолати аз тарафи азнавсуғуртакунанда иҷро гардидани ўҳдадорихои он;
- азнавсуғуртакунӣ – фаъолият ва муносибатҳои бо он вобаста, ки бинобар минбаъд аз тарафи ташкилоти суғуртавӣ ба ташкилоти азнавсуғуртакунанда интиқол намудани ҳамаи таваккалҳо ё қисми таваккалҳои суғуртавии тибқи шартномаи азнавсуғуртакунии байни онҳо басташуда ба вучуд омадаанд;
- брокери суғуртавӣ – шахси ҳуқуқӣ, ки оид ба масъалаҳои суғурта ва азнавсуғуртакунӣ фаъолияти машваратчигӣ ва оид ба бастани шартномаҳои суғурта ё шартномаҳои азнавсуғуртакунӣ аз номи худ ва бо супориши суғурташаванда фаъолияти миёнаравиро иҷро менамояд;
- захираҳои суғуртавӣ – фондҳои, ки ташкилотҳои суғуртавӣ барои таъмин намудани кафолатҳои пардохтҳои суғуртавӣ тибқи шартномаҳои суғурта ва азнавсуғуртакунӣ ташкил менамоянд;
- қоидаҳои суғурта – ҳуҷҷати таҳиянамудаи ташкилоти суғуртавӣ, ки шартҳои анҷомдиҳии суғуртаро оид ба намуди муайяни суғурта муқаррар менамояд;
- маблағи бозгардонидашаванда – маблағе, ки суғурташаванда ҳуқуқ дорад онро дар ҳолати пеш аз мўҳлат қатъ гардидани амали шартномаи суғуртаи захирашаванда гирад;
- маблағи суғуртавӣ – ҳадди ниҳоии масъулият, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст ва (ё) бо шартномаи суғурта муайян карда шудааст ва аз рӯи он хангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ ҳаҷмҳои ҳаққи суғуртавӣ ва пардохти суғуртавӣ муқаррар карда мешаванд;
- пардохти суғуртавӣ – маблағи пулие, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст ва (ё) бо шартномаи суғурта муайян карда шудааст ва суғуртакунанда онро хангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ ба суғурташаванда, ғоидагиранда мепардозад;
- портфели суғуртавӣ – маҷмӯи ҳамаи шартномаҳои басташудаи суғурта;
- полиси суғуртавӣ – ҳуҷҷати тасдиқкунандаи воқеан баста шудани шартномаи суғурта, ки суғуртакунанда ба суғурташаванда медиҳад;
- суғурта – муносибатҳо оид ба ҳимояи манфиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ хангоми рух додани ҳодисаҳои суғуртавӣ;
- суғуртаи аннуитетӣ – суғуртае мебошад, ки бастани шартномаҳои суғуртаро оид ба пардохтҳои дарозмўҳлати баробарҳаҷм пешбинӣ менамояд;
- суғуртаи ихтиёрӣ – суғуртае, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси шартномаи байни суғурташавандаю суғуртакунанда ба таври ихтиёрӣ сурат мегирад;
- суғуртаи муштарак – суғуртае, ки ду ё зиёда аз он суғуртакунанда бо ҳиссаҳои муайян дар суғуртаи ҳамон як таваккалҳо додани полиси суғуртавии якҷоя ё полиси

суғуртавии алоҳида, ки дар ҳар кадомаш мутобиқан ҳиссаи маблағи суғуртави
нишон дода шудааст, иштирок менамоянд;

- суғуртаи ҳатмии давлатӣ – суғуртае, ки аз ҳисоби бучети давлатӣ маблағгузорӣ
карда мешавад;

- суғуртаи ҳатмӣ – суғуртае, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ анҷом дода мешавад;

- суғуртақунанда (ташкилоти суғуртави) – шахси ҳуқуқӣ, ки тибқи қонунгузории
Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси иҷозатномаи дахлдоре, ки мақомоти ваколатдори
давлатӣ додааст, фаъолияти суғуртави амалӣ менамояд;

- суғурташаванда – шахси воқеӣ ё ҳуқуқӣ, ки дар шартномаи суғурта тараф ба ҳисоб
рафта, ҳаққи суғуртави мепардозад ва мувофиқи қонун ё эътибори шартнома
ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртави дар доираи масъулияти суғурташуда ё
маблағи суғуртавии дар шартнома зикргардида ҳуқуқи гирифтани ҷубронро дорад;

- тарифи суғуртави – меъёри ҳаққи суғуртави аз воҳиди маблағи суғуртави барои
давраи муайяни суғурта;

- фаъолияти суғуртави – соҳаи фаъолияти суғуртақунандагон оид ба суғурта,
азнавсуғуртақунӣ, суғуртаи муштарак, инчунин фаъолияти брокерҳои суғуртави,
актуарийҳои суғуртавии ба хизматрасониҳои суғурта ва азнавсуғуртақунӣ
алоқаманд;

- ғоидагиранда – шахси дар шартномаи суғурта зикргардида, ки ин шартнома ба
ғоидаи ӯ баста шудааст;

- шартномаи суғурта – созишномаи ҳаттии байни суғурташаванда ва
суғуртақунанда, ки дар асоси он суғурташаванда ӯҳдадор мешавад ҳаққи
суғуртави дар мӯҳлати муқарраршуда пардозад, суғуртақунанда бошад, ӯҳдадор
мешавад, ки ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртави нисбати суғурташаванда ё
шахси дигаре, ки шартномаи суғурта ба манфиати ӯ баста шудааст, пардохти
суғуртави амалӣ намояд;

- ҳаққи суғуртави – маблағи пулие, ки суғурташаванда бояд онро дар ҳаҷми
муайяннамудаи шартномаи суғурта ба суғуртақунанда, ки ба зиммаи худ ӯҳдадори
ба анҷом расонидани пардохти суғуртави нисбати суғурташаванда, ғоидагиранда
гирфтааст, пардохт намояд;

- ҳодисаи суғуртави – ҳодисае, ки ҳангоми рух додани он тибқи қонун ё шартномаи
суғурта суғуртақунанда ӯҳдадор аст, нисбат ба суғурташаванда, ғоидагиранда ё
дигар шахсони сеюм пардохти суғуртави амалӣ намояд;

- ҳодисаи нохуш - ҳодисаи ногаҳонӣ ва кӯтоҳмуддате, ки сарфи назар аз иродаи
инсон рух дода, дар натиҷаи он ба ҳисми суғурташуда таъсири берунии механикӣ,
баркӣ, кимиёвӣ ё гармӣ расидааст ва инчунин аз офатҳои табиӣ саломатии ӯ зарар
дида, вай маъҷуб гаштааст ё сабаби ғавти ӯ шудааст.

Моддаи 3. Шаклҳои суғурта

1. Суғурта дар шаклҳои ихтиёри, ҳатми ва ҳатмии давлатӣ анҷом дода мешавад.
2. Суғуртаи ихтиёри дар асоси шартномаи суғурта ва қоидаҳои суғурта, ки шартҳои умумӣ ва тартиби гузаронидани онро муайян менамоянд, амалӣ мегардад. Қоидаҳои суғурта муқарраротро дар бораи субъектҳо ва объектҳои суғурта, ҳодисаҳои суғуртавӣ, таваккалҳои суғуртавӣ, тартиби муайян намудани маблағи суғуртавӣ, тарифи суғуртавӣ, ҳаққи суғуртавӣ, тартиби бастан, иҷро ва қатъ намудани шартномаҳои суғурта, ҳукуку ӯҳдадорихои тарафҳо, муайян намудани андозаи талафот ё зарар, тартиби муайян намудани пардохти суғуртавӣ, ҳолатҳои рад намудани пардохти суғуртавӣ ва муқаррароти дигарро дар бар мегиранд.
3. Қоидаҳои суғурта аз тарафи суғуртакунанда ё иттиҳодияи суғуртакунандагон мустақилона тибқи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Қонуни мазкур таҳия гардида, бо мақомоти давлатии назорати суғурта мувофиқа карда мешаванд.
4. Суғуртаи ҳатми дар асоси қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба объектҳои афзалиятноки ҳимояи суғуртавии манфиатҳои молумулкии шахсонӣ воқеӣ ва ҳукуқӣ татбиқ карда мешавад.
5. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон инчунин метавонад суғуртаи ҳатмии ҳаёт, саломатӣ ва молумулкии шарҳрвандонро аз ҳисоби маблағҳои пешбининамудаи буҷети дахлдор муайян намояд.
6. Шарту талаботи суғуртаи ҳатмиро қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим менамояд.
7. Суғуртаи ҳатмии давлатиро танҳо ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ анҷом медиҳанд.

Моддаи 4. Соҳаҳо, гурӯҳҳо ва намудҳои суғурта

1. Барои ташкил ва амалӣ намудани танзими давлатӣ ва иҷозатномадиҳии фаъолияти суғуртавӣ, суғурта ба шаклҳо, соҳаҳо, гурӯҳҳо ва намудҳо ҷудо мешавад.
2. Соҳаи «суғуртаи ҳаёт» дар шакли суғуртаи ихтиёри гурӯҳҳои зеринро дар бар мегирад:
  - суғуртаи ҳаёт;
  - суғурта ҳангоми фарорасии ягон ҳодиса дар ҳаёт;
  - суғуртаи аннуитетӣ.
3. Соҳаи «суғуртаи умумӣ» дар шакли суғуртаи ихтиёри гурӯҳҳои зеринро дар бар мегирад:
  - суғурта аз ҳодисаҳои нохуш;
  - суғурта ҳангоми беморӣ;
  - суғуртаи нақлиёти автомобилӣ;
  - суғуртаи нақлиёти роҳи оҳан;

- суғуртаи нақлиёти ҳавой;
- суғуртаи нақлиёти обӣ;
- суғуртаи борҳо;
- суғуртаи молу мулк аз зарар, ба истиснои гурӯҳҳои дар сарҳатҳои сеюм ва ҳафтуми ҳамин қисм зикргардида;
- суғуртаи масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони нақлиёти автомобилӣ;
- суғуртаи масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони нақлиёти ҳавой;
- суғуртаи масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони нақлиёти обӣ;
- суғуртаи масъулияти шахрвандию ҳуқуқӣ, ба истиснои гурӯҳҳои дар сарҳатҳои нӯҳум ва ёздаҳуми ҳамин қисм нишондодашуда;
- суғуртаи қарзҳо;
- суғуртаи ипотекӣ;
- суғуртаи кафолатҳо;
- суғурта аз дигар талафоти молиявӣ;
- суғуртаи хароҷоти судӣ.

4. Талаботи иловагиро оид ба шартҳои гузаронидани суғуртаи гурӯҳи (намуди) алоҳида дар шакли ихтиёрии суғурта санадҳои меъёрии ҳуқуқии мақомоти ваколатдори давлатӣ дар доираи гурӯҳҳои (намудҳои) алоҳидаи суғурта муқаррар менамоянд.

5. Намуди суғурта маҳсули суғуртавиест, ки ташкилоти суғуртавӣ онро дар шакли санади меъёрӣ таҳия намуда, ба суғурташаванда дар доираи як ё якчанд гурӯҳҳои суғурта тавассути бастанӣ шартномаи суғурта пешниҳод менамояд. Ташкилоти суғуртавӣ танҳо баъди бо мақомоти давлатии назорати суғурта мувофиқа намудани қоидаҳои суғурта ва гирифтани иҷозатнома ҳуқуқ дорад оид ба бастанӣ шартномаи суғурта дар шакли шартномаи ҳамроҳшавӣ бо додани полиси суғуртавӣ ба суғурташаванда, ғайриқарор менамояд.

6. Ҳар як намуди суғуртаи ҳатмӣ гурӯҳи алоҳидаи суғурта ба ҳисоб меравад. Мӯҳтавои ҳар як гурӯҳ дар шакли суғуртаи ҳатмӣ ва талаботи иловагӣ нисбат ба шартҳои гузаронидани он бо қонуни танзимкунандаи суғуртаи ҳатмӣ муқаррар карда мешавад.

7. Мутобиқати соҳаҳо ва гурӯҳҳои суғуртаро санадҳои меъёрии ҳуқуқии мақомоти давлатии назорати суғурта танзим менамоянд.

8. Мӯҳтавои гурӯҳҳои суғурта:

- суғуртаи ҳаёт маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки амалӣ намудани пардохти суғуртавиरो дар ҳолатҳои фавти суғурташуда ё зиндагии ӯ то охири мӯҳлати суғурта ё то синну соли бо шартномаи суғурта муайянгардида пешбинӣ менамояд;
- суғурта ҳангоми рух додани ягон ҳодиса дар ҳаёт маҷмӯи намудҳои суғуртаи захирақунандае ба ҳисоб меравад, ки ба маблағи муқарраршуда амалӣ намудани

пардохти суғуртавиरो ҳангоми дар ҳаёти суғурташуда рух додани ҳодисаи пешакӣ қайдгардида (бастанӣ ақди никоҳ ё таваллуди фарзанд) пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи аннуитетӣ маҷмӯи намудҳои суғуртаи шахсӣ мебошанд, ки ҳангоми ба синну соли муайян расидани шахси суғурташуда, ғум кардани қобилияти меҳнатӣ (вобаста ба синну сол, бо сабаби маъҷубӣ ё беморӣ), ғавти сарпараст, бекорӣ ё дар дигар ҳолатҳое, ки даромадҳои шахсии суғурташуда кам ё талаф мешаванд, амалӣ намудани пардохтҳои суғуртавии даврагиро дар шакли нафақа ё рента пешбинӣ менамояд;

- суғурта аз ҳодисаи ноҳуш маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки ба маблағи муқарраршуда ва (ё) қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброни хароҷоти суғурташуда амалӣ намудани пардохти суғуртавиरो дар ҳолати ғавт, ғум кардани (пурра ё қисман) коршоҷӣ ё расидани зарар ба саломатии суғурташуда дар натиҷаи рух додани ҳодисаи ноҳуш, бемории касбӣ, ба истиснои суғуртаи таваккалҳои дар сарҳати дуҷуми қисми 3 ҳамин модда зикргардида, пешбинӣ менамоянд;

- суғурта ҳангоми беморӣ қисман ва (ё) дар ҳаҷми пурраи ҷуброни хароҷоти суғурташуда амалӣ намудани пардохти суғуртавиरो бо сабаби беморӣ ё намуди дигари бадшавии саломатӣ, ба истиснои ғурӯҳҳои дар сарҳати якуми қисми 3 ҳамин модда нишондодашуда, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи воситаҳои нақлиёти дар сарҳатҳои сеюм ва шашуми қисми 3 ҳамин модда нишондодашуда маҷмӯи намудҳои суғурта ба ҳисоб меравад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброн анҷом додани пардохти суғуртавиरो барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахс вобаста ба соҳибӣ, истифодабарӣ, ихтиёрдорӣ воситаи нақлиёт, аз ҷумла дуздидан ё рабудан, инчунин дар натиҷаи вайрон ё нобуд шудани он расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи борҳо маҷмӯи намудҳои суғурта ба ҳисоб меравад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброн амалӣ намудани пардохти суғуртавиरो барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахс вобаста ба соҳибӣ, истифодабарӣ, ихтиёрдорӣ бор, аз ҷумла бағоч, молҳо ва дигар намудҳои маҳсулот дар натиҷаи вайрон ё нобуд шудан ва ғум шудани онҳо новобаста аз тарзи интиқолашон расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи молу мулк маҷмӯи намудҳои суғурта ба ҳисоб меравад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброн амалӣ намудани пардохти суғуртавиरो барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахс вобаста ба соҳибӣ, истифодабарӣ, ихтиёрдорӣ молу мулк дар натиҷаи вайрон ё нобуд шудан ё дуздида шудани он, ба истиснои молу мулки дар сарҳатҳои сеюм ва ҳафтуми қисми 3 моддаи мазкур нишондодашуда расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёти дар сарҳатҳои нӯҳум ва ёздаҳуми қисми 3 ҳамин модда пешбинишуда маҷмӯи намудҳои суғурта ба ҳисоб меравад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброн амалӣ намудани пардохти суғуртавиरो барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахс вобаста ба ӯҳдадорӣ ё оид ба ҷуброни зарари ба шахсони сеюм расонидашуда бинобар

истифода бурдани воситаи нақлиёт, аз ҷумла масъулияти шаҳрвандию ҳуқуқии интиқолкунанда расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи масъулияти шаҳрвандию ҳуқуқӣ маҷмӯи намудҳои суғурта ба ҳисоб меравад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброни зарар амалӣ намудани пардохти суғуртавиرو барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахс вобаста ба ўҳдадории ӯ оид ба ҷуброни зарари ба шахсони сеюм дар натиҷаи суғуртаи ҳамаи таваккалҳо, ба истиснои таваккалҳои дар сарҳатҳои нўҳум ва ёздаҳуми қисми 3 ҳамин модда нишондодашуда расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи қарзҳо маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки пардохти суғуртавиرو ҳангоми пайдо шудани зарарҳои қарздиҳанда дар натиҷаи аз тарафи суғурташаванда (қарзгиранда) иҷро нагардидани ўҳдадорихояш дар назди қарздиҳанда пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи ипотекаӣ (суғуртаи молу мулки ғайриманқули ба гарав мондашуда) маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброн амалӣ намудани пардохти суғуртавиرو барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахс дар натиҷаи аз тарафи қарзгиранда иҷро нагардидани ўҳдадорихоии мувофиқи шартномаи қарзи манзилии ипотекаӣ ба зимма гирифтааш, бинобар паст шудани нархи бозории манзиле, ки молу мулки барои қарзи манзилии ипотекаӣ багаравмондашуда мебошад, расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи кафолатҳо маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки қисман ё дар ҳаҷми пурраи ҷуброн амалӣ намудани пардохти суғуртавиرو барои зараре, ки ба манфиатҳои молумулкии шахси кафолатдиҳанда дар натиҷаи иҷрои кафолат ё замонати ба ўҳдагирифтааш расонида шудааст, пешбинӣ менамояд;

- суғурта аз дигар талафоти молиявӣ маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки амалӣ намудани пардохти суғуртавиرو ҳангоми ба вучуд омадани зарар дар натиҷаи гум кардани қор, аз даст додани даромад, офатҳои табиӣ, хароҷоти пешбиниашудаи пайваста, талафи нархи бозорӣ ва дигар зарарҳо дар натиҷаи анҷом додани фаъолияти молиявӣю хоҷагидорӣ, ба истиснои таваккалҳои дар сарҳатҳои дувоздаҳум ва понздаҳуми қисми 3 ҳамин модда нишондодашуда, пешбинӣ менамояд;

- суғуртаи хароҷоти судӣ маҷмӯи намудҳои суғурта мебошад, ки амалӣ намудани пардохти суғуртавиرو ҳангоми зарар дидани суғурташаванда (суғурташуда) дар натиҷаи хароҷоти вобаста ба тафтишоти судӣ пешбинӣ менамояд;

- тибқи шартномаҳои суғуртаи таваккалҳои дар сарҳатҳои ёздаҳум ва сенздаҳуми қисми 3 ҳамин модда нишондодашуда танҳо таваккали худӣ суғурташаванда ва танҳо ба манфиати ӯ суғуртаи шуда метавонад.

Моддаи 5. Объектҳои суғурта

1. Объектҳои суғуртаи шахсӣ манфиатҳои молумулкӣе шуда метавонанд, ки ба омилҳои зерин вобастаанд:
  - зиндагии шахрвандон то синну сол ё мӯҳлати муайяншуда, фавт, руҳ додани ҳодисаҳои дигар дар ҳаёти шахрвандон (суғуртаи ҳаёт);
  - расонидани зарар ба ҳаёт, саломатии шахрвандон, хизматрасониҳои тиббӣ ба онҳо (суғурта аз ҳодисаҳои нохуш ва бемориҳо, суғуртаи тиббӣ).
2. Объектҳои суғуртаи молумулкӣ манфиатҳои молумулкӣе шуда метавонанд, ки махсусан ба омилҳои зерин вобастагӣ доранд:
  - соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдории молу мулк (суғуртаи молу мулк);
  - ӯҳдадорӣ барои ҷуброни зарари ба шахсони дигар расонидашуда (таваккали масъулияти шахрвандӣ);
  - амалигардонии фаъолияти соҳибкорӣ (суғуртаи таваккалҳои соҳибкорӣ).
3. Объектҳоеро, ки мансуби намудҳои гуногуни суғуртаи молумулкӣ ва (ё) суғуртаи шахсӣ мебошанд, суғурта намудан мумкин аст (суғуртаи омехта), агар қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигареро муқаррар накарда бошад.
4. Суғуртаи манфиатҳои молумулкӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон қарордоштаро танҳо ташкилотҳои суғуртавӣ-шахсони ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом медиҳанд.
5. Объектҳои суғуртае, ки тибқи барномаҳои давлатӣ оид ба сармоягузориҳо маблағгузорӣ карда мешаванд, дар қисми ҳиссаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд дар ташкилотҳои суғуртавӣ-шахсони ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон суғурта карда шаванд.

Моддаи 6. Субъектҳои муносибатҳои фаъолияти суғуртавӣ

1. Субъектҳои муносибатҳои фаъолияти суғуртавӣ инҳо ба шумор мераванд:
  - суғурташавандагон, фоидагирандагон;
  - суғуртақунандагон (ташкилотҳои суғуртавӣ);
  - агентҳои суғуртавӣ;
  - брокерҳои суғуртавӣ;
  - актуарийҳои суғуртавӣ;
  - мақомоте, ки салоҳияти назорат ва танзим намудани фаъолияти суғуртавиरो дорад (минбаъд – мақомоти давлатии назорати суғурта).
2. Суғуртақунандагон (ташкилотҳои суғуртавӣ), брокерҳои суғуртавӣ ва актуарийҳои суғуртавӣ субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ ба ҳисоб мераванд.
3. Маълумот дар бораи субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» бояд ба Феҳристи ягонаи давлатии фаъолияти суғуртавӣ ворид карда шавад.
4. Номи (номи расмӣ) субъекти фаъолияти суғуртавӣ – шахси ҳуқуқӣ бояд калимаҳоеро, ки намуди фаъолияти амалишавандаро дарҷ менамоянд: «суғурта»,

«азнавсуғуртакунӣ», «брокери суғуртавӣ» ё ибораҳои аз чунин калимаҳо ҳосилшударо дошта бошад.

5. Субъекти фаъолияти суғуртавӣ - шахси ҳуқуқӣ ҳуқуқи истифода бурдани номи пурра ё ихтисоршудаеро (номи расмиеро), ки қисман ё пурра номи дигар субъекти фаъолияти суғуртавиरो такрор мекунад, надорад.

6. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) ба ғайр аз фаъолияти суғуртавӣ ҳуқуқи бо дигар фаъолият машғул шуданро надоранд.

Моддаи 7. Суғурташавандагон

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки бо суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) шартномаи суғурта бастаанд ё тибқи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон суғурташаванда мебошанд, суғурташавандагон ҳисобида мешаванд.

Моддаи 8. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ)

1. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) ба таваккали суғуртавӣ баҳо медиҳанд, ҳаққи суғуртавӣ мегиранд, захираҳои суғуртавӣ ташкил медиҳанд, дороиҳоро (активҳоро) пурра менамоянд, ҳаҷми талафот ё зарарро муайян менамоянд, пардохтҳои суғуртавиरो анҷом медиҳанд, дигар амалҳои ба иҷрои ўҳдадорихои шартномаи суғурта вобастаро амалӣ менамоянд.

2. Ҳангоми ташкил ва амалигардонии фаъолияти ташкилоти суғуртавӣ бо иштироки сармоягузори хориҷӣ бояд талаботи зерин риоя карда шавад:

- сармоягузори хориҷӣ ўҳдадор аст ҳуҷҷати тасдиқкунандаи пардохтпазирии худро: агар шахси воқеӣ бошад - тасдиқномаи бонки хориҷӣ ва агар шахси ҳуқуқӣ бошад - тавозунро барои соли охири фаъолият, ки бо хулосаи аудиторӣ тасдиқ карда шудааст, пешниҳод намояд;

- на камтар аз нисфи аъзои мақомоти дастаҷамъии идоракунандаи ташкилоти суғуртавиरो бо иштироки сармоягузори хориҷӣ, бояд шахрвандони Чумхурии Тоҷикистон ташкил диҳанд. Сармоягузори хориҷӣ - аъзои мақомоти дастаҷамъии идоракунандаи ташкилоти суғуртавӣ дар соҳаи суғурта ва (ё) соҳаи молиявӣ бояд на камтар аз ду сол таҷрибаи корӣ дошта бошанд;

- ташкилоти суғуртавие, ки дар фонди оинномавиаш ҳиссаи сармоягузори хориҷиро дорад, ўҳдадор аст оид ба зиёд намудани ҳаҷми сармояи оинномавии худ аз ҳисоби маблағҳои сармоягузори хориҷӣ дар бораи ба манфиати сармоягузори хориҷӣ чудо намудани (аз ҷумла ба сармоягузори хориҷӣ фурўхтани) саҳмияҳои худ (ҳиссаҳои сармояи оинномавӣ), саҳмгузори (иштирокчиёни) ватанӣ бошанд – оид ба харидани саҳмияҳои дар ихтиёрдоштаи сармоягузори хориҷӣ (ҳиссаҳо дар сармояи оинномавӣ) пешакӣ мақомоти давлатии назорати суғуртаро огоҳ намоянд;

- сармоягузори хориҷӣ сахмияҳои дар ихтиёрдоштаи худро (хиссаҳои онро дар сармояи оинномавии ташкилотҳои суғуртавӣ) танҳо дар шакли пулӣ бо асъори миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт менамоянд;
- роҳбарон ва сармуҳосибони ташкилотҳои суғуртавии дорои сармоягузори хориҷӣ бояд дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон доимӣ истиқомат намоянд.

Моддаи 9. Талабот нисбат ба суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) оид ба иттилоонии суғурташавандагон

1. Ҳангоми азнавташкилдиҳии шахси ҳуқуқӣ-суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ), тағйир додани ном ё маҳалли ҷойгиршавӣ, инчунин ворид намудани тағйироти дигар ба оинномаи худ, суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ўҳдадор аст дар мўҳлати на дертар аз понздаҳ рӯз баъди эътибор пайдо намудани чунин тағйирот ба мақомоти давлатии ваколатдор дар хусуси аз нав ба расмият даровардани ҳуҷҷате, ки иҷозатнома доштанаширо тасдиқ менамояд, ариза диҳад ва ба он ҳуҷҷатҳоеро замима намояд, ки тағйироти нишондодашударо тасдиқ менамоянд.
2. Баъди тағйир додани маҳалли ҷойгиршавии мақомоти доимоамалкунанда ва номи худ суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ўҳдадор аст дар мўҳлати на дертар аз як моҳ суғурташавандагони худро тавассути нашри эълон дар ду рӯзномаи ҷумҳуриявӣ дар ин бора огоҳ намояд.
3. Дар ҳолати тағйир додани маҳалли ҷойгиршавии сохтори ҷудогонаи худ суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ўҳдадор аст дар мўҳлати на дертар аз як моҳ суғурташавандагони худро тавассути нашри эълон дар як рӯзномаи ҷумҳуриявӣ ва рӯзномаҳои маҳаллии дахлдор дар ин бора огоҳ намояд.
4. Суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ўҳдадор аст нусхаи ба тариқи расмӣ тасдиқшудаи иҷозатномаро барои амалигардонии фаъолияти суғуртавӣ дар ҷойи назаррас барои шиносшавии омма ҷойгир намояд.
5. Ҳангоми ба тани шартномаи суғурта суғурташаванда ҳуқуқ дорад аз суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ҳисоботи молиявии солонаро, ки аз тавозун ва ҳисобот дар бораи даромаду хароҷот иборат аст, талаб намояд.

Моддаи 10. Агентҳои суғуртавӣ ва брокерҳои суғуртавӣ

1. Агентҳои суғуртавӣ – шахсони воқеӣ ё ҳуқуқии дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон доимӣ истиқоматкунанда ва фаъолияти худро дар асоси шартномаи шаҳрвандии ҳуқуқӣ амаликунанда, ки суғуртакунандаро (ташкilotи суғуртавино) дар муносибатҳо бо суғурташаванда намояндагӣ мекунанд ва аз номи суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ва бо супориши ӯ мувофиқи ваколатҳои ба онҳо додашуда амал менамоянд.

2. Брокерҳои суғуртавӣ - шахсони ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорои иҷозатномаи мақомоти ваколатдори давлатӣ буда, ба манфиати суғурташаванда ё суғуртакунанда амал мекунад ва оид ба хизматрасониҳои вобаста ба бастании шартномаи суғурта (азнавсуғуртакунӣ) байни суғуртакунанда ва суғурташаванда, инчунин иҷрои шартномаҳои мазкур (минбаъд – хизматрасонии брокери суғуртавӣ) амал мекунад. Ҳангоми ба анҷом расонидани хизматрасониҳои вобаста бо бастании шартномаҳои суғурта (азнавсуғуртакунӣ) брокер ҳуқуқ надорад ҳамзамон ба манфиати ҳам суғурташаванда ва ҳам суғуртакунанда амал намояд.

3. Брокерҳои суғуртавӣ ҳуқуқ доранд фаъолияти дигареро, ки бо қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон манънашудаи ба суғурта алоқамандбударо, ба истиснои фаъолият ба сифати агенти суғуртавӣ суғуртакунанда, амалӣ намоянд.

4. Фаъолияти агентҳои суғуртавӣ ва брокерҳои суғуртавӣ оид ба хизматрасонии вобаста ба бастану иҷро намудани шартномаҳои суғурта (ба истиснои шартномаҳои азнавсуғуртакунӣ) бо суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавии) хориҷӣ ё брокерҳои суғуртавии хориҷие, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта нашудаанд ва барои амалигардонии фаъолияти суғуртавӣ иҷозатнома нагирифтаанд, дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст.

Моддаи 11. Талабот нисбат ба актуарийҳои суғуртавӣ

1. Актуарийҳои суғуртавӣ бояд шаҳодатномаи тахассусӣ дошта бошанд ва дар асоси шартномаи меҳнатӣ ё граждании ҳуқуқӣ бо суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) оид ба ҳисоби тарифҳои суғуртавӣ, захираҳои суғуртавии суғуртакунанда, баҳодиҳии лоиҳаҳои сармоягузориҳои он бо истифодаи ҳисобҳои актуарӣ фаъолият намоянд.

2. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) ўҳдадоранд оид ба натиҷаҳои ҳар як соли молиявӣ баҳодиҳии актуарии ўҳдадорихои суғуртавии қабулнамудаашонро (захираҳои суғуртавиашонро) гузаронанд. Натиҷаҳои баҳодиҳии актуарӣ бояд дар ҳулосаи дахлдоре, ки ба мақомоти давлатии назорати суғурта пешниҳод мешавад, дарҷ гарданд.

3. Талаботро оид ба тартиби гузаронидани имтиҳони тахассусии актуарийҳои суғуртавӣ, додан ва аз эътибор соқит донистани шаҳодатномаҳои тахассусиро мақомоти ваколатдори давлатӣ муқаррар менамояд.

Моддаи 12. Таваккали суғуртавӣ, ҳодисаи суғуртавӣ

1. Таваккали суғуртавӣ ходисаи тасодуфие мебошад, ки дар ҳолати руҳ додани он суғурта гузаронида мешавад.\
2. Ҳодисае, ки ба сифати таваккали суғуртавӣ ҳисобида мешавад, бояд аломатҳои эҳтимолият ва тасодуфияти фарорасӣ дошта бошад.
3. Ҳодисаи суғуртавӣ ҳодисаи баамаломадае мебошад, ки онро шартномаи суғурта ё қонун пешбинӣ намудааст ва ҳангоми руҳ додани он суғуртақунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ўҳдадор мешавад, ки нисбат ба суғурташаванда, фоидагиранда ё дигар шахсони сеюм пардохти суғуртави́ро анҷом диҳад.

Моддаи 13. Маблағи суғуртавӣ ва пардохти суғуртавӣ

1. Ҳангоми анҷом додани суғуртаи молу мулк маблағи суғуртавӣ аз арзиши воқеии он (арзиши суғуртавӣ) дар лаҳзаи бастанӣ шартномаи суғурта зиёд буда наметавонад.
2. Ҳангоми анҷом додани суғуртаи шахсӣ маблағи суғуртавӣ аз тарафи суғуртақунанда (ташкilotи суғуртавӣ) дар мувофиқа бо суғурташаванда муқаррар карда мешавад.
3. Тарафҳо оид ба арзиши суғуртавии молу мулк, ки шартномаи суғурта муайян намудааст, баҳс карда наметавонанд, ба истиснои ҳолате ки, агар суғуртақунанда (ташкilotи суғуртавӣ) исбот намояд, ки суғурташаванда ўро қасдан гумроҳ намудааст.
4. Пардохти суғуртавӣ оид ба шартномаҳои суғурта бо асъори миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад, ба истиснои ҳолатҳое ки дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими асъор ва назорати асъор» пешбинӣ шудаанд.
5. Шартҳои суғуртаи молу мулк ва (ё) суғуртаи масъулияти шахрвандӣ метавонанд пешбинӣ намояд, ки пардохти суғуртавӣ (ҷуброни суғуртавӣ) дар доираи маблағи суғуртавӣ бо додани молу мулки шабеҳи молу мулки талафгардида иваз карда шавад.
6. Дар ҳолати талаф ёфтани, нобуд шудани молу мулки суғурташуда суғурташаванда, фоидагиранда, бо мақсади дар ҳаҷми пурраи маблағи суғуртавӣ гирифтани пардохти суғуртавӣ (маблағи суғуртавӣ), метавонад ба манфиати суғуртақунанда (ташкilotи суғуртавӣ) аз ҳуқуқи худ ба молу мулк даст кашад.
7. Ҳангоми анҷом додани суғуртаи шахсӣ пардохти суғуртавӣ (маблағи суғуртавӣ) ба суғурташаванда ё шахсе, ки мувофиқи шартномаи суғурта ҳуқуқи гирифтани пардохти суғуртави́ро (маблағи суғуртави́ро) дорад, новобаста аз маблағҳои ба ў мувофиқи дигар шартномаҳои суғурта, инчунин суғуртаи ҳатмии иҷтимоӣ, таъминоти иҷтимоӣ, ба тариқи ҷуброни зарар, намудҳои ҳатмӣ ва ҳатмии давлатии суғурта додешаванда сурат мегирад.
8. Ҳангоми анҷом додани суғуртаи ҳаёт суғуртақунанда (ташкilotи суғуртавӣ) метавонад дар шартномаи суғурта бар иловаи маблағи суғуртавӣ пардохти қисми даромади сармояви́ро муайян намояд.

9. Ҳангоми пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартномаи суғуртаи захирашавандаи ҳаёт маблағи баргардонидашаванда бояд дар ҳаҷме, ки шартномаи суғурта муқаррар намудааст, баргардонида шавад.

10. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ўҳдадоранд ба суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) мувофиқи дархостҳои онҳо ҳуҷҷату ҳулосаҳои вобаста ба руҳ додани ҳодисаи суғуртавӣ ва барои ҳалли масъалаи пардохти суғуртавӣ зарурро мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намоянд.

Моддаи 14. Ҳаққи суғуртавӣ ва тарифи суғуртавӣ

1. Ҳаққи суғуртавӣ маблағе ба ҳисоб меравад, ки онро суғурташаванда ба суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) дар асоси шартномаи суғурта мепардозад.
2. Ҳаҷми ҳаққи суғуртавӣ оид ба суғуртаи ихтиёрӣ дар асоси арзиши аслии молу мулк ва ё маблағи байни худ мувофиқанамудаи суғурташаванда ва суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) муайян карда мешавад.
3. Ҳаҷми ҳаққи суғуртавӣ оид ба суғуртаи ҳатмиро қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.
4. Тарифи суғуртавӣ меъёри андозаи ҳаққи суғуртавӣ мебошад, ки онро суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) мустақилона бо назардошти объектҳои суғурта ва хусусияти таваккали суғуртавӣ муайян менамоянд.
5. Ҳадди ҳаҷми тарифҳои суғуртавӣ дар асоси ҳисобҳои актуарӣ муқаррар карда шуда, ба мақомоти ваколатдори давлатӣ барои мувофиқа пешниҳод мегардад.

Моддаи 15. Суғуртаи муштарак

Дар суғуртаи муштаракӣ ҳамон як объектҳои суғурта якҷанд суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ), ки мувофиқи як шартномаи суғурта шахсони ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб мераванд, ҳуқуқи иштирок намуданро доранд.

Моддаи 16. Фаъолияти азнавсуғуртакунӣ

1. Фаъолияти азнавсуғуртакунӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси иҷозатнома барои фаъолияти суғуртавӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатӣ дода шудааст, амалӣ карда мешавад.
2. Дар баробари шартномаи азнавсуғуртакунӣ ба сифати тасдиқи созиши байни суғурташаванда ва суғуртакунанда метавонанд ҳуҷҷатҳои дигаре, ки маъмулан аз муомилоти қорӣ бармеоянд, истифода бурда шаванд.
3. Суғурташавандагон (суғуртакунандагони бевосита) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз он ҷумла ташкilotҳои суғуртавии хориҷӣ ва ташкilotҳои суғуртавии бо

сармоягузории хоричӣ таъсисёфта, дар сурати вучуд доштани ташкилотҳои ватании суғуртавие, ки таваккалҳои суғуртавиरो ба азнавсуғуртакуни қабул менамоянд, ўҳдадоранд ба онҳо на камтар аз 5 фоиз таваккалҳои аз рӯи шартномаҳои асосии суғурта қабулшударо ба азнавсуғуртакуни диҳанд.

4. Суғуртаи ҳатмии давлатӣ аз нав суғурта карда намешавад.

5. Ташкилотҳои азнавсуғуртакунандаи хоричӣ танҳо дар ҳолати мавҷуд будани рейтинги ташкилотҳои байналмилалии рейтингӣ ба азнавсуғуртакуни дар Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешаванд. Талаботро нисбат ба рейтинг мақомоти ваколатдори давлатӣ муайян менамояд.

6. Дигар масъалаҳои марбут ба фаъолияти азнавсуғуртакуни дар асоси санадҳои меъёрии ҳуқуқии қабулнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ амалӣ мегарданд.

БОБИ 2.

ТАЪМИНИ УСТУВОРИИ МОЛИЯВИИ СУҒУРТАКУНАНДА (ТАШКИЛОТИ СУҒУРТАВӢ)

Моддаи 17. Шартҳои таъмини устуворию молиявии суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ)

1. Кафолатҳои таъмини устуворию молиявии суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) инҳо мебошанд:

- тарифҳои суғуртавии аз ҷиҳати иқтисодӣ асоснокшуда;
- захираҳои суғуртавие, ки барои иҷрои ўҳдадориҳо мувофиқи шартномаҳои суғурта, суғуртаи муштарак ва азнавсуғуртакуни кофӣ мебошанд;
- маблағҳои хусусӣ;
- азнавсуғуртакуни.

2. Захираҳои суғуртавӣ ва маблағҳои хусусӣ бояд бо дороиҳои, ки ба талаботи гуногуншаклӣ, пардохтпазирӣ, бозгардонӣ ва ғайраҳо вобастаанд, таъмин карда шаванд.

3. Маблағҳои хусусии суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) сармояи оинномавӣ, сармояи захиравӣ, сармояи иловагӣ ва даромади тақсимнашударо дар бар мегиранд.

4. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) бояд дорои сармояи оинномавии ба пуррагӣ пардохтшуда бошанд, ки ҳаҷми он аз андозаи ҳадди ақали сармояи оинномавии барои ташкilotҳои суғуртавии навбунёд муқарраршуда паст набошад.

5. Андозаи ҳадди ақали сармояи оинномавии ташкilotҳои суғуртавии Ҷумҳурии Тоҷикистонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

6. Ташкilotҳои суғуртавии навбунёд, ташкilotҳои суғуртавӣ бо иштироки сармоягузориҳои хоричӣ, ба истиснои чамбиятҳои сахомӣ-ташкilotҳои суғуртавӣ, ўҳдадоранд дорои ҳаҷми ҳадди ақали сармояи оинномавӣ бошанд, ки он дар лаҳзаи гирифтани иҷозатнома барои фаъолияти суғуртавӣ аз тарафи муассисонаш бояд

пурра ва танҳо дар шакли пулӣ бо асъори миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт шуда бошад.

7. Ташкилҳои сармояи оинномавии ҷамъиятҳои саҳомӣ-ташкilotҳои суғуртавӣ дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҷамъиятҳои саҳомӣ» сурат мегирад.

8. Ба сармояи оинномавӣ ворид намудани маблағҳои қарзӣ ва молу мулки даргаравбуда манъ аст.

9. Ҳадди ақали ҳаҷми сармояи оинномавии суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) метавонад на зиёда аз як маротиба дар ду сол танҳо аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйир дода шавад.

10. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) ўҳдадоранд дар қисми ташаккули захираҳои суғуртавӣ, таркибу сохтори дороиҳои барои пӯшонидани захираҳои суғуртавӣ қабулшаванда, квотаҳои барои азнавсуғуртакунӣ, таносуби меъёри маблағҳои хусусии суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) ва ўҳдадорихои гирифташуда, таркибу сохтори дороиҳои барои пӯшонидани маблағҳои хусусии суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) қабулшаванда, инчунин дар қисмати додани кафолатҳои бонкӣ талаботи устувории молиявии муқаррарнамудаи Қонуни мазкур ва санадҳои меъёри ҳуқуқии мақомоти ваколатдори давлатиро риоя намоянд.

11. Суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ) метавонад ўҳдадорихои бо шартномаҳои суғурта қабулнамудаашро (портфели суғуртавино) ба як ё якчанд суғуртакунанда (ивази суғуртакунанда) интиқол намояд, ки барои амалигардонии намудҳои суғуртаи дар портфели суғуртавии мазкурбуда иҷозатномадоранд ва дорои маблағҳои хусусии кофӣ мебошанд, яъне ба талаботи пардохтпазирӣ бо назардошти ўҳдадорихои навқабулшуда ҷавобгӯянд. Интиқоли портфели суғуртавӣ бо тартибе, ки мақомоти ваколатдори давлатӣ муқаррар намудааст, сурат мегирад.

12. Интиқоли портфели суғуртавӣ дар ҳолатҳои зерин сурат гирифта наметавонад:

- бастании шартномаҳои суғуртае, ки мансуб ба интиқол мебошанд, бо вайрон намудани тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ;
- аз тарафи суғуртакунандае (ташкilotи суғуртавие), ки портфели суғуртавино қабул менамояд, риоя нагардидани талаботи устувории молиявии дар қисмҳои 1-5 моддаи мазкур муқарраршуда;
- мавҷуд набудани розигии хаттии суғурташавандагон ба иваз намудани суғуртакунанда (ташкilotи суғуртавӣ);
- дар иҷозатномаи суғуртакунандае (ташкilotи суғуртавие), ки портфели суғуртавино қабул менамояд, зикр нагардидани намуди суғуртае, ки оид ба он шартномаҳои суғуртавӣ баста шудаанд;
- мавҷуд набудани дороиҳои барои таъмини захираҳои суғуртавӣ қабулшаванда (ба истиснои ҳолатҳои нодорамӣ (муфлисшавӣ) дар суғуртакунандае (ташкilotи суғуртавие), ки портфели суғуртавино интиқол менамояд.

13. Ҳамзамон бо интиқоли портфели суғуртавӣ интиқоли дороиҳо дар ҳаҷми захираҳои суғуртавӣ, ки ба ӯҳдадориҳои суғуртавии интиқолшаванда мувофиқ аст, сурат мегирад.

14. Дар ҳолате, ки агар қоидаҳои суғуртаи суғуртақунондае (ташкилоти суғуртавие ки портфели суғуртавино қабул менамояд, ба қоидаҳои суғуртаи суғуртақунондае (ташкилоти суғуртавие), ки портфели суғуртавино интиқол менамояд, мувофиқат нақунанд, тағйир додани шартҳои шартномаҳои суғурта бояд бо суғурташаванда мувофиқа карда шаванд.

Моддаи 18. Меъёри таносуби ӯҳдадориҳои бо шартномаи суғурта қабулшуда бо маблағи сармояи хусусӣ ва захираҳои суғуртавӣ

1. Меъёри ҳаҷми ниҳоии ӯҳдадориҳои суғуртақунонда (ташкилоти суғуртавӣ) дар шартномаи мушаххаси суғурта ё азнавсуғуртақунонӣ аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатӣ бо назардошти маблағи сармояи хусусии суғуртақунонда (ташкилоти суғуртавӣ) муқаррар карда мешавад.

2. Суғуртақунонда (ташкилоти суғуртавӣ) ҳуқуқ дорад ӯҳдадориҳои шартномаи суғурта ё азнавсуғуртақунониро бо зиёд намудани меъёри дар қисми 1 моддаи мазкур нишондодашуда қабул намояд, танҳо ба шарте ки, агар қисми зиёди таваккалҳои оид ба иҷрои ӯҳдадориҳои қабулшуда аз нав суғурта карда шуда бошанд.

Моддаи 19. Захираҳои суғуртавӣ

1. Барои таъмини иҷрои ӯҳдадориҳои мувофиқи шартномаҳои амалқунондаи суғурта ва азнавсуғуртақунонӣ қабулкарда суғуртақунонда (ташкилоти суғуртавӣ) ӯҳдадор аст дорои захираҳои суғуртавии дар ҳаҷми аз тарафи актуарий ҳисобкардашуда буда, онҳоро барои мувофиқа ба мақомоти давлатии назорати суғурта пешниҳод намояд.

2. Маблағҳои захираҳои суғуртавӣ танҳо барои аз тарафи суғуртақунонда (ташкилоти суғуртавӣ) амалӣ намудани пардохтҳои суғуртавӣ вобаста ба иҷрои ӯҳдадориҳои худ мувофиқи шартномаҳои амалқунондаи суғурта ва азнавсуғуртақунонӣ пешбинӣ карда мешаванд.

3. Талаботро нисбат ба ташкилдихӣ, услуби ҳисоби захираҳои суғуртавӣ ва тартиби ҷойгиркунии маблағҳои захираҳои суғуртавӣ санадҳои меъёрии ҳуқуқии мақомоти ваколатдори давлатӣ муқаррар менамояд.

4. Истифодаи ғайримақсадноки захираҳои суғуртавӣ манъ аст.

5. Суғуртақунондагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) ҳуқуқ доранд бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағҳои захираҳои суғуртавино сармоягузорӣ намоянд.

6. Ҷойгиронии захираҳои суғуртавӣ бояд бо шартҳои гуногуншаклӣ, бозгардонӣ, ғоидаоварӣ ва пардохтпазирӣ сурат гирад.

7. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртаві) ҳуқуқ доранд истифодаи мақсадноки маблағҳои барои тадбирҳои пешгирикунӣ ба суғурташаванда ҷудокардашударо мавриди санҷиш қарор диҳанд.

8. Дар ҳолати аз тарафи суғурташаванда ғайримақсаднок истифода шудани маблағҳои ба ӯ барои тадбирҳои пешгирикунӣ ҷудогардида, суғурташаванда ва суғуртакунанда (ташкilotи суғуртаві) ӯҳдадоранд, ки ин маблағҳоро аз ҳисоби маблағҳои хусусии суғурташаванда ҷихати истифодаи мақсаднок барои тадбирҳои пешгирикунӣ барқарор намоянд.

Моддаи 20. Баҳисобгирӣ ва ҳисоботдиҳӣ

1. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртаві) баҳисобгирии муҳосибиро пеш мебаранд, мутобиқи нақшаи ҳисобҳо, қоидаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ, шаклҳои баҳисобгирӣ ва ҳисоботдиҳӣ, ки мақомоти давлатии ваколатдор тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ тасдиқ менамоянд, ҳисоботдиҳии муҳосибавӣ ва омори таҳия менамоянд.

2. Баҳисобгирии амалиёт оид ба суғуртаи объектҳои суғуртаи шахсӣ ва баҳисобгирии амалиёт оид ба суғуртаи объектҳои дигари суғурта алоҳида сурат мегиранд.

3. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртаві) ҳисоботдиҳии муҳосибӣ ва оморӣ, инчунин маълумоти дигарро бо шакли тартибе, ки мақомоти ваколатдори давлатӣ муқаррар намудаанд, ба мақомоти давлатии назорати суғурта пешниҳод менамоянд.

4. Брокерҳои суғуртаві бо тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ маълумотро оид ба фаъолияти брокерӣ ба мақомоти давлатии назорати суғурта пешниҳод менамоянд.

Моддаи 21. Нашри ҳисоботи муҳосибии солонаи суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртаві)

1. Суғуртакунандагон (ташкilotҳои суғуртаві) ҳисоботи муҳосибии солонашонро бо тартиб ва дар мӯҳлате, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудаанд, баъди гирифтани хулосаи аудиторӣ дар бораи дурустии маълумоти дар ин ҳисобот дарҷгардида, нашр менамоянд.

2. Нашри ҳисоботи муҳосибии солона бояд дар нашрияҳои расмӣ, инчунин дар воситаҳои ахбори омма, ки дар маҳали амалигардонии фаъолияти суғуртакунанда (ташкilotи суғуртаві) паҳн мешавад, сурат гирад. Оид ба хулосаи аудиторӣ ва нашр шудани ахбор суғуртакунанда (ташкilotи суғуртаві) ба мақомоти давлатии назорати суғурта маълумот медиҳад.

НАЗОРАТИ ДАВЛАТИИ СУБЪЕКТҲОИ ФАЪОЛИЯТИ СУҒУРТАВӢ

Моддаи 22. Назорати давлатии субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ

1. Назорати давлатии субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ (минбаъд – назорати суғурта) бо мақсади аз тарафи онҳо риоя шудани қонунгузории суғуртавӣ, пешгирӣ ва қатъ намудани вайроншавии қонунгузорӣ, таъмини ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии суғурташавандагон, шахсони дигари манфиатдор ва давлат, рушди самараноки фаъолияти суғуртавӣ амалӣ карда мешавад.

2. Назорати суғурта дар асоси принципҳои қонуният, ошкорбаёнӣ ва муттаҳидии ташкилӣ амалӣ мегардад.

3. Вазифаҳои назорати суғурта инҳо мебошанд:

- татбиқи сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи суғурта;

- муқаррар намудани принципҳои суғурта;

- ташаккули механизмҳои суғурта, ки амнияти иқтисодии шахсон ва субъектҳои хоҷагидорӣ суғурташударо дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин менамоянд.

4. Назорати суғуртаро мақомоти давлатии назорати суғурта иҷро менамояд. Мақомоти давлатии назорати суғурта ба маълумоти субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ иттилооти зеринро мерасонад:

- шарҳи масъалаҳое, ки ба салоҳияти мақомоти давлатии назорати суғурта тааллуқ доранд;

- санадҳо дар бораи маҳдуд намудан, боздоштан ё барқарор намудани амали иҷозатнома барои амалигардонии фаъолияти суғуртавӣ;

- санадҳо дар бораи бозхонди иҷозатнома барои амалигардонии фаъолияти суғуртавӣ;

- маълумоти дигар оид ба масъалаҳои назорат дар соҳаи фаъолияти суғуртавӣ;

- санадҳои меъёрии ҳуқуқии аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатӣ қабулшаванда.

5. Назорати суғурта инҳоро дар бар мегирад:

- иҷозатномадиҳии субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ ва пешбурди Феҳристи ягонаи давлатии субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ;

- назорати риоя шудани қонунгузории суғурта, аз ҷумла тавассути дар маҳалҳо гузаронидани санҷиши субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ ва дурустии ҳисоботи аз тарафи онҳо пешниҳодшаванда, инчунин назорати аз тарафи суғуртақунондагон (ташкilotҳои суғуртавӣ) таъмин карда шудани устувории молиявӣ ва пардохтпазирии онҳо;

- дар ҳолатҳои пешбиниамудаи Қонуни мазкур дар муддати 30 рӯз додани иҷозат барои баланд бардоштани ҳаҷми сармояҳои оинномавии ташкilotҳои суғуртавӣ аз ҳисоби маблағҳои сармоягузори хориҷӣ, барои бо иштироқи сармоягузори хориҷӣ анҷом додани муомилот оид ба бегонакунии саҳмияҳои (ҳиссаҳо дар

сармояҳои оинномавии) ташкилотҳои суғуртавӣ, барои кушодани намояндагӣҳои ташкилотҳои суғуртавии хориҷӣ, ташкилотҳои азнавсуғуртакунӣ, брокерӣ ва дигар ташкилотҳое, ки дар соҳаи суғурта фаъолият мекунанд;

- назорати аз тарафи суғуртакунандагон (ташкилотҳои суғуртавӣ) риоя шудани тартиб ва шартҳои ташкилдиҳии захираҳои (фондҳои) суғуртавӣ оид ба ҳамаи намудҳои суғурта;

- назорати аз тарафи суғуртакунандагон (ташкилотҳои суғуртавӣ) риоя шудани таносубҳои меъёрӣ байни дороиҳо ва ӯҳдадорӣҳои суғуртавии аз тарафи онҳо қабулшуда;

- назорати фаъолияти молиявӣю хочагидорӣи суғуртакунандагон (ташкилотҳои суғуртавӣ) вобаста ба талаботи қонунгузорӣ оид ба фаъолияти суғуртавӣ;

- назорати қонунӣ будани амалҳои ҳам суғуртакунандагон (ташкилотҳои суғуртавӣ) ва ҳам суғурташавандагоне, ки шартномаи суғурта бастаанд.

6. Субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ ӯҳдадоранд:

- ба мақомоти давлатӣ назорати суғурта дар бораи фаъолияти худ ҳисоботи муқарраршуда ва дар бораи вазъи молиявӣ худ ахборот пешниҳод намоянд;

- талаботи қонунгузорӣи суғуртаро риоя намоянд, таъиноти мақомоти давлатӣ назорати суғуртаро оид ба бартараф намудани вайроншавӣи қонунгузорӣи суғурта иҷро ва дар бораи иҷрои саривақтии таъинот ба мақомоти давлатӣ назорати суғурта ахбороти хаттӣ пешниҳод намоянд;

- тибқи дархости мақомоти давлатӣ назорати суғурта ахбороти барои амалигардонӣи назорати суғурта заруриро пешниҳод намоянд.

Моддаи 23. Иҷозатномадиҳӣ ба фаъолияти суғуртавӣ

Иҷозатномадиҳӣ ба фаъолияти суғуртавӣ тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» амалӣ карда мешавад.

Моддаи 24. Талаботи тахассусӣ ва талаботи дигар

1. Роҳбари субъекти фаъолияти суғуртавӣ – шахси ҳуқуқӣ бояд таҳсилоти олиии иқтисодӣ ё молиявӣ дошта бошад, ки бо ҳуҷҷат дар бораи таҳсилоти олиии иқтисодӣ ё молиявӣ тасдиқ шудааст ва он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон эътибор дорад, инчунин бояд дар соҳаи суғурта ва (ё) молия на камтар аз ду сол собиқаи корӣ дошта бошад.

2. Сармуҳосиби суғуртакунанда (ташкилоти суғуртавӣ) ё сармуҳосиби брокери суғуртавӣ бояд таҳсилоти олиии иқтисодӣ ё молиявӣ дошта бошад, ки бо ҳуҷҷат дар бораи таҳсилоти олиии иқтисодӣ ё молиявӣ тасдиқ шудааст ва он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон эътибор дорад, инчунин бояд на камтар аз ду сол собиқаи корӣ аз рӯи ихтисоси худ дар ташкилоти суғурта ва (ё) ташкилоти брокерӣ дошта бошад.

3. Актуарӣи суғуртавӣ бояд таҳсилоти олиии математикӣ, техникӣ ё иқтисодӣ, ки бо ҳуҷҷат дар бораи таҳсилоти олиии математикӣ, техникӣ ё иқтисодӣ тасдиқ шудааст

ва он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон эътибор дорад, инчунин бояд шаҳодатномаи тахассусӣ, ки дониши ӯро дар соҳаи ҳисобҳои актуарӣ тасдиқ менамояд, дошта бошад.

4. Роҳбар ва сармуҳосиби субъекти фаъолияти суғуртавӣ – шахси ҳуқуқӣ бояд доимӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон истиқомат кунанд.

Моддаи 25. Риояи сирри тиҷоратӣ ва сирри дигари бо қонун ҳифзшаванда

Шахсони мансабдори мақомоти давлатии назорати суғурта ҳуқуқ надоранд дар ҳар қадам шакл маълумоти дорои сирри тиҷоратӣ ва сирри дигари бо қонун ҳифзшавандаи субъекти фаъолияти суғуртавино ошкор намоянд, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст.

Моддаи 26. Андозбандии фаъолияти суғуртавӣ

Андозбандии иштирокчиёни фаъолияти суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи талаботи Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 27. Қатъ гардидани фаъолияти суғуртакунанда (ташкилоти суғуртавӣ)

1. Фаъолияти суғуртакунанда (ташкилоти суғуртавӣ) тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон қатъ карда мешавад.

2. Барои барҳам додани суғуртакунанда (ташкилоти суғуртавӣ) комиссияи барҳамдиҳӣ бо иштироки мақомоти давлатии назорати суғурта таъсис дода мешавад.

БОБИ 4.

МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 28. Баррасии баҳсҳо

Баҳсҳо вобаста ба масъалаҳои суғуртавӣ бо тартиби судӣ ҳал карда мешаванд.

Моддаи 29. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 30. Дар бораи аз эътибор соқит донистани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон
«Дар бораи суғурта»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20 июли соли 1994 «Дар бораи суғурта» (Ахбори Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1994, №14, мод. 207; Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1997, №9, мод. 117, фасли XXII, №23-24, мод. 333, фасли XVI, с. 1999, №5, мод. 73; с. 2001, №4, мод. 179; с. 2005, №12, мод. 635; с. 2008, №3, мод. 197) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 31. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

1. Қонуни мазкур, ба истиснои моддаи 11, пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.
2. Муқаррароти моддаи 11 Қонуни мазкур аз 1 январи соли 2014 мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе 29 декабри соли 2010, № 681